

Het Arnolfini mysterie

Het Arnolfini mysterie

Peter Geraedts

Alle in dit boek voorkomende personages zijn door mij bedacht. Overeenkomsten met bestaande personen berusten op toeval.

Voor Onno's schilderijencyclus heb ik me laten inspireren door de kunstwerken van de Amsterdams-Limburgse kunstenaar Pierre van Soest (1930-2001).

Het schilderij van 'De bruiloft van Arnolfini' is van de Vlaamse 15^e-eeuwse schilder Jan van Eyck.

Schrijver: Peter Geraedts © Niets uit deze uitgave mag op welke manier dan ook gekopieerd en/of gepubliceerd worden zonder toestemming van de schrijver.

Schilderij kافت: Peter Geraedts

Gent, anno 1434

Hoewel hij meester Van Eyck zijdelings kende, overrompelde diens uitnodiging Mathias zeer. De bode sprak van een uiterst belangrijke gebeurtenis en maande tot spoed. Onderweg naar het statige herenhuis in de binnenstad overpeinsde Mathias vruchteloos welke redenen Van Eyck kon hebben om een schildergezel te ontbieden. De toenemende spanning ontregelde zijn denken.

Van Eycks huisbediende ontving hem met alle egards, ging hem voor naar de salon en verdween. Voor het raam stond probeerde Mathias tevergeefs zijn onrust mee te geven aan de stroming van de Leie waarop hij uitkeek. Hij voelde zich onthand in het luxueuze interieur, durfde zich amper te verplaatsen, ofschoon zijn nervositeit hem ertoe aanzette.

Het duurde lang voor de huisbediende Mathias uitnodigde mee te gaan naar het atelier van de meester. Hij schuifelde achter de man aan tot die hem binnenliet in een grote, lichte ruimte, Van Eycks heiligdom.

Tot zijn verbazing begroette de meester hem amicaal, wat Mathias' spanning en argwaan verhoogde. Zo'n ontvangst voor een eenvoudige schildergezel! Wat wilde Van Eyck van hem?

Op een schildersezal midden in het atelier stond een schilderij bedekt met een wit satijnen doek. Mathias keek er terloops naar voor hij plaatsnam in de hem aangeboden fauteuil. Van Eyck leek ook nerveus. Hij morste bij het inschenken van een glas wijn.

De minuten die ze zwijgend naast elkaar zaten waren zenuwslopend. Mathias kleurde door de opwindning. Eindelijk liep Van Eyck ernstig naar het schilderij, waar hij het

doek voorzichtig vanaf liet glijden. Vol ontzag staarde Mathias naar de afbeelding. Woorden plakten tegen zijn verhemelte. Zelden had hij een dergelijk meesterwerk gezien.

“Zie hier De bruiloft van Arnolfini”, sprak de meester gewichtig. “Ik heb jou uitgekozen om het als eerste in voltooiide staat te zien. Hij keek triomfantelijk naar de jongeman.

“Maar waarom... ik?” stamelde Mathias.

Van Eyck taxeerde hem voor hij antwoordde: “Omdat ik heb vernomen dat jij bijzondere gaven hebt. Vooral jouw contact met de verborgen wereld van de geesten.”

Mathias' sprakeloosheid duurde lang. Hij hyperventileerde lichtjes en staarde de schilder aan.

“Te veel eer, meester”, kon hij nog net beleefdheidshalve uitbrengen.

De ontdekking dat zijn ook in deze tijd nog gevaarlijke talent al publiekelijk bekend was, versterkte zijn ongemak.

Van Eyck benadrukte: “Ik zou graag willen, dat jij dit schilderij bekrachtigt door de energie die je uit de geesteswereld ontvangt.”

“Maar meester, hoe zou ik...”

“Nee, nee, nee. Niet zo bescheiden. Het is belangrijk voor mij, dat jij de energie en uitstraling van dit schilderij vergroot, zodat Arnolfini en zijn bruid een mooie toekomst zullen hebben.”

Mathias doorvoelde of hij daarmee kon instemmen, keek Van Eyck strak aan en knikte. “Als u dat wilt, meester, dan zal ik dat doen, maar alleen.”

Teleurstelling en wrevel wisselden elkaar af op Van Eycks gezicht. Nochtans voldeed hij aan de voorwaarde en beende zwijgend het atelier uit.

Mathias bracht zijn ademhaling en zijn geest tot rust, hield zijn handen geheven voor het schilderij en verbond zich met de geesteswereld. Hij voelde spoedig de opgeroepen energie door zich heen gaan, die zich daarna vermengde met de verf op het doek. Toen hij ontwaakte uit zijn schemertoestand, waren de kleuren van het schilderij briljanter en de gezichtsuitdrukkingen van de beide figuren geheimzinniger. Tevreden nam hij weer plaats in de fauteuil en nam een flinke slok wijn. Het was gelukt!

Einde twintigste eeuw

1.

Het was volop zomer. Londen was overvol. De stad kon de toestroom van toeristen nauwelijks aan. Onno en Zoé rustten na uren rondzwerven en vele monumenten bekijken uit op de rand van de grote fontein die als een oase in de steenvlakte van Trafalgar Square mensen aantrok. Terwijl hij naar de gevel van de National Gallery keek, becroop hem een onbestemd gevoel. Een tinteling schoof vanuit zijn kruin naar beneden en bleef rond zijn hart hangen. Even hyperventileerde hij. Zoé keek hem verbaasd aan.

“Wat is er met jou aan de hand?”

“Geen idee.” Zijn stem haperde. Zoé sloeg haar armen om hem heen. Hij rook de geur van haar bezwete oksel vermengd met haar overvloedige eau de toilette.

“Er gaat iets onheilspellends gebeuren.”

Geschokt keek Zoé hem aan.

“Wat! Hoezo?”

”De aanblik van het museum riep dat gevoel op.”

“Wat gek! En nu? Wij zouden erheen gaan.”

Hij zuchtte enkele keren diep. “We gaan er nog steeds heen, want ik ben benieuwd wat we daar aantreffen.”

De wachttijd voor het kopen van een entreekaartje bracht hem geen rust. Het zenuwachtige gevoel van een naderend onheil bleef, al was dat bij nader inzien wat te krachtig uitgedrukt. Een belangwekkende verandering, dat zeker. Zoé’s woordenstroom tijdens de wachttijd drong niet tot Onno door. Ze porde hem meerdere keren om hem bij haar verhaal te houden. Ze aaide zelfs zijn gezicht, hopende op meer resultaat. In haar ogen schemerde angst dat hun

citytrip, waar zij erg naar had uitgekeken, in mineur zou eindigen. Ter geruststelling wilde Onno haar omhelzen, maar het gedrang van de bezoekers verhinderde dat.

De kolossale hal baadde in het zonlicht vanuit de glazen koepel, wat de grandeur van deze ruimte, die diepe indruk op hen maakte, vergrootte. Toen Zoé struikelde in het gedrang, ving Onno haar nog net op. In de grote zaal vol oude kunst genoot hij van de contrastwerking tussen de gekleurde wanden en het gewelfde, glazen plafond. Het licht werd diffuser naarmate het afdaalde in de ruimte en zorgde voor een uitstekende belichting van de kunstwerken.

Vluchtig kijkend slenterden ze langs de schilderijen naar het einde van de groene zaal. Een enkel schilderij bekeek Onno gedetailleerder. Zoé had enkel oog voor frivole afbeeldingen.

Aan het einde van de zaal verhevigde Onno's onrust. Toen zijn aandacht werd getrokken door een violet paneel waarop een schilderij van een bruidspaar was afgebeeld, ontregelde zijn ademhaling. Uiterst gefocust snelde hij erheen. Door de confrontatie met het schilderij trilde zijn lichaam zachtjes. Op het tekstbordje bij het schilderij las Zoé: 'De bruiloft van Arnolfini door Jan van Eyck, 1434'. Door die woorden trilde Onno's lichaam zo hevig dat Zoé ervan schrok.

"Dit is het", mompelde Onno.

"Wat is hèt?" sneerde Zoé.

"Dit schilderij, Zoé, is het keerpunt."

Onno keek gebiologeerd naar het doek. Zijn ogen volgden het lijnenspel van de figuren en bleven rusten op de spiegel in het bovengedeelte. Hoewel Zoé aan Onno's arm

trok, verroerde hij zich niet. Boos liet ze hem los en verlegde haar aandacht. Het ontging Onno volledig dat Zoé vol in de belangstelling stond met haar diep uitgesneden shirtje en korte rok.

“Hier moet ik iets mee. Dit zet van alles in werking. Dit lost mijn voorgevoel op, maar maakt me niet rustiger. Integendeel. Nog nooit heb ik zo’n passie gevoeld voor schilderen”.

Zoé draaide zich met een ruk naar Onno.

“Man, is alles goed met je?”

Onno nam haar lachend bij de hand.

“Kom. Ik trakteer op een etentje.”

Via de kortste weg verlieten ze het museum, doorkruisten de mensenmassa op Trafalgar Square en vonden onder protest van Zoé een plekje op een terras met zicht op de National Gallery.

Sneller dan verwacht serveerde de ober de Fish-and-Chips. Onno at tot ongenoegen van Zoé te gretig met een por tegen zijn schouder als gevolg. Onno leek een leegte te willen vullen in zijn maag en zijn gemoed. Toen hij terloops naar het museum keek, kokhalsde hij. Er was meer nodig dan een maaltijd om de leegte te vullen. Zoé mopperde luidkeels tot ze zich realiseerde dat ze net Nederlands had horen praten.

“Kom. We gaan!”

Ze betaalde de rekening aan de verbaasde ober en beende zo resoluut naar de uitgang dat tegenstribbelen voor Onno geen zin had. Op weg naar hun hotel bleef ze mopperen, wat een medereiziger bij het uitstappen de opmerking ontlokte: “In London zijn veel Nederlanders, mevrouw.”

Onno’s lach leverde weer een por van Zoé op.

“Je verpest onze hele Citytrip Onno, klootzak!”

Die haalde zijn schouders op en zweeg wijselijk.

Onno trakteerde zichzelf op een whisky uit de kamerbar, ging met een kussen in zijn rug tegen de achterwand van het bed zitten en staarde in de leegte. Zoé bij het raam huilde. Tot haar deceptie was Onno onbereikbaar voor haar.

De nachtelijke doorwaakte uren waren frustrerend voor Zoé. Vol van vruchteloos gepieker over Onno's gedrag. Die was onrustig, praatte onverstaanbaar in zijn slaap.

Onno droomde van een leven in een oude stad waar hij zich bezighield met vreemde activiteiten. Met een lam gevoel ontwaakte hij, maar zijn geest was opmerkelijk helder.

Hij keek afstandelijk naar de slapende Zoé in foetushouding, stapte behoedzaam uit bed, nam een verfrissende douche en keerde terug naar de slaapkamer waar Zoé rechtop in bed zat en hem meewarig aankeek. "Voel je je nog steeds zo idioot of ben je teruggekeerd in de werkelijkheid," sneerde ze.

Onno trok zijn schouders op en kleepte zich verder aan.

"Ga je mee ontbijten?" Hij ontweek haar blijk uit schaamte over zijn onverklaarbare gedrag.

"Nee, ik heb geen trek."

"Tot zo dan." Hij sloot de deur behoedzaam achter zich, alsof een te hard geluid een woede-uitbarsting van Zoé zou oproepen. Hij kon zich haar reactie voorstellen. Wellicht was hij ook geïrriteerd bij soortgelijk gedrag van haar. Hoewel. Deze onplezierige reacties wanneer iets haar niet beviel, kende hij maar al te goed. In een liefdesrelatie zou je elkaars eigenheid moeten accepteren, maar kon hij dat? Hield hij nog wel van haar?

Met moeite kon hij de geur van het Engelse ontbijtbuffet verdragen in de nauwe, gewelfde kelderruimte die als ontbijtruimte dienstdeed. Hij koos een lichte maaltijd van yoghurt met muesli, thee en enkele biscuits tot geruststelling van zijn opspelende maag. Direct na zijn laatste biscuitje liep hij de stralende, frisgewassen ochtend in. Hij zette aan voor een wandeling, maar bedacht dat Zoé's misgenoegen nog groter zou worden. Dus keerde hij terug naar hun kamer waar zij ongeduldig op hem wachtte. "We moeten weg, anders halen we de metro naar Stansted niet." Haar stem klonk mat. Hij taxeerde haar gemoed. Zijn gedrag had duidelijk een forse deuk in hun latrelatie opgeleverd. Een omhelzing weerde ze af. "Opschieten nu!"

Snel pakte hij zijn spullen in zijn rugzak, nam de sleutel en opende de deur voor haar. De terugreis naar Amsterdam kon onplezierig worden. Hij was beducht voor een woede-uitbarsting, maar die kwam waarschijnlijk later.

Op het metrostation bekeken ze het netwerk van metrolijnen. Onno wees een overstapstation aan en volgde met zijn vinger de route naar het vliegveld. Ze knikte alleen maar.

"Ik draag mijn rugzak zelf, Onno." Ze sprak zijn naam beklemtoond uit.

In de metro ontdeed ze wat. Had ze zich erbij neergelegd of was er sprake van een wapenstilstand? Hoewel hij haar al enige tijd kende, kon hij haar stemmingswisselingen nog steeds moeilijk inschatten. Aanvankelijk was ze zijn naaktmodel geweest, maar haar schoonheid en sensualiteit hadden meer gevoelens bij hem opgeroepen. Zowel Zoé als Onno had echter behoefte aan hun eigen plek, zodat samenwonen er nog niet van was gekomen. Of dat nog zou gebeuren gezien zijn veranderde

gevoel, betwijfelde hij. Er was iets essentieels gebeurd door het schilderij. Maar wat?

Onderweg verminderde de spanning tussen hen. Hand in hand stapten ze uit en stegen met de roltrap naar de terminal. Nog een uur voor boarding. Onno leidde Zoé naar een koffietentje waar hij twee cappuccino's en twee scones bestelde. Ze liet hem begaan, gelukkig met de ogenshijnlijk herstelde Onno. Toch ontweken ze een gesprek over de gebeurtenissen in het museum, omdat het Onno zelfs moeite kostte om in het hier-en-nu te zijn. De ervaring schemerde vlak achter zijn ogen, terwijl zijn lichaam aan een ander leek toe te behoren. Hij speelde met matig succes de oude Onno.

Gedurende de vlucht naar Amsterdam praatten ze luchtig over de bezienswaardigheden van Londen, erop bedacht om elke associatie met de National Gallery te vermijden. Terugkijkend hadden ze toch wel genoten van de bezienswaardigheden en de ervaringen van de eerste twee dagen. Onno betwijfelde of ze elkaar nader waren gekomen, wat wel de intentie van de reis was.

“Ik ga niet mee naar jouw huis, Onno.” Dat verbaasde hem, maar de mededeling bracht opluchting. “Oké, als jij dat zo wilt.” Ze keek hem onderzoekend aan, wellicht in de hoop dat hij erop zou aandringen dat ze wél meeding. Hun afscheid was luchtiger dan gewoonlijk. “Tot gauw, dan maar.” Haar vluchtige kus raakte zijn mond maar half. “Ja, tot gauw.” Ze glimlachte vaag en liep in stevige pas naar haar metro.

De museumervaring overspoelde Onno in de tram weer in alle hevigheid. Hij zag de medereizigers nauwelijks. Enkelen keken hem meewarig aan, waarschijnlijk in de veronderstelling dat hij net drugs had gebruikt. Hij stapte bij zijn halte uit, vergat bijna zijn rugzak en wandelde zonder besef van ruimte en tijd naar zijn appartement een straat verderop.

Zijn huis kwam hem vreemd voor. De meubels waren zijn meubels, de muziek die hij opzette was zijn muziek en toch leek hij in een vakantiehuis te zijn beland. Pas toen hij een whisky dronk, herschikten de bekende beelden zich in zijn ogen. Hij was vreselijk moe. Hij draaide in de lengterichting van de bank, sloot zijn ogen en viel in een diepe slaap.

Hij stond voor een afgedekt schilderij. Iemand trok tergend langzaam het doek eraf. Hij stond oog in oog met het schilderij in Londen. Hij voelde de kracht in zijn handen toenemen alsof die via zijn hoofd werd aangevoerd, waarna de energie naar het schilderij stroomde en het gehele tafereel in een diffuus licht zette. Na enige minuten nam de intensiteit af en kon hij naar de afgebeelde man en vrouw kijken. Ze keken hem strak aan, onderzoekend, daarna glimlachend. Hij voelde hoe ze levendiger werden en straalden ondanks hun verhullende kleding. Doodmoe stond hij te trillen op zijn benen. Niet alleen had hij hen energie gegeven, ze waren nu met hem verbonden. Had hij ook dat gewild?

2.

Onno ontwaakte laat in de morgen. Zijn hele lichaam trilde van vermoeidheid. Hij had moeite om zijn alledaagse bewustzijn toe te laten: hij was thuis, lag op de bank. Een simpele constatering. Hij sjokte naar de keuken voor een sober ontbijt. Zijn wattenhoofd bracht geen duidelijkheid over de gebeurtenissen. Zijn lichaam evenmin.

Hij controleerde zijn e-mail en schrok van het mailtje van de beeldredacteur van het maandblad, waarvoor hij maandelijks een tekening maakte. De deadline voor het inleveren van zijn tekening was de volgende dag! Door zijn Citytrip met Zoé was hem dat volledig ontschoten. Ook refereerde de redacteur aan Onno's expositie van een maand later. Of hij ook de gepubliceerde tekeningen daarvoor wilde gebruiken? De taxichauffeur die de nieuwe tekening ophaalde, zou ze meebrengen.

Een zware irritatie overviel Onno. Alsnog een tekening maken was absoluut onmogelijk. Hij wilde aan de slag met nieuw werk, maar zijn oude leven was nog dwingend aanwezig.

In zijn atelier tilde Onno een stapel tekeningen uit een lade en strooide ze uit over de vloer. Vloekend pakte hij blindelings een vel met natuurstudies en besliste dat hij die tekening zou inleveren met het risico op afkeurend commentaar. Hij tekende al jaren voor het blad en deze mogelijke misstap moesten ze hem maar vergeven. Hij legde de tekening op tafel en zakte op de stoel ernaast. In de display van zijn telefoon zag hij dat Zoé belde. Met tegenzin stond hij haar te woord. Ze informeerde vriendelijk naar zijn welzijn, maar tussen de regels door voelde hij haar verwijt. 'Klootzak' klonk het in zijn hoofd, wellicht een terechte gedachte. Was hij wel geschikt voor een huisje-

boompje-beestje-relatie? Was zijn genegenheid voor haar niet gekoppeld aan hun zeer regelmatige stoeipartijen? Nu hij daarover nadacht, wat hij zelden eerder had gedaan, concludeerde hij dat zijn vrijheid en onafhankelijkheid hem erg lief waren. Hun gesprek was kort, weinigzeggend en na afloop direct uit zijn aandacht.

Met een kop koffie maakte hij een lijstje van alle expositiebehoeften, maar vooral van behoeften voor zijn nieuw te creëren schilderijen. Hij had schilderlinnen nodig, acrylverf, meer penselen, meer lijsten, passepartoutkarton.

Hij snakte naar meer koffie en een sigaartje. Hij was jaren een verwoed roker geweest. Nu een sigaartje opsteken vanwege zijn lamme gevoel zou hem weer binden aan die behoefte. Dat was een bijkomstigheid, omdat zijn leven drastisch was veranderd zonder dat hij wist hoe, waardoor, waarom. Wat hadden de beelden van zijn droom hem te vertellen? Er was een link met dat schilderij in het museum. Dat was helder, maar welke? Wat had de persoon uit de droom met het schilderij gedaan en indirect met hem? Hij herinnerde zich de laatste woorden: ze waren nu met hem verbonden? Wat had hij daarmee te maken?

De kop koffie werkte weldadig. Of was het dat sigaartje geweest? Hij moest aan het werk. Hij bestelde de benodigde materialen bij zijn vaste leverancier die gezien de hoeveelheid bereid was om alles te brengen. Dat was een meevaller, omdat hij anders zijn oude bestelbusje in Amsterdam-Osdorp bij een vriend moest ophalen.

Voor het moment was zijn gebruikelijke daadkracht voldoende, maar verwarring vulde met tussenpozen zijn geest en lichaam met de opdringerige droombeelden. Was hij die man die het schilderij van Van Eyck had betoverd? Een mooi woord, maar wellicht was dat de waarheid: betoverd.

Aan de opgekomen vooronderstelling dat hij een vorig leven had beleefd, hechtte hij geen waarde. Dit leven was wat het was. Maar de droombeleving voelde wel als waarheid. Zijn broer Lucas was meer vertrouwd met dat soort geheimzinnigheden. Wellicht moest hij eens met hem gaan praten. Dat was zonder meer een goed idee, omdat ze elkaar al lange tijd niet hadden ontmoet. Hij glimlachte. Zijn broertje was toch wel een wonderlijke knaap, bleek al enige tijd alternatief genezer te zijn met een geheel andere wereldvisie dan de meeste mensen. Alles zou met alles samenhangen. Alles bestond uit energie in verschillende gradaties. Energie. Was de man uit zijn droom daar ook mee bezig geweest? Hij besepte ineens helder dat zijn leven inderdaad drastisch zou veranderen. En dat door een schilderij uit 1434! Bizar!